

Digterparkens Børnehus

Pædagogisk læreplan
Vuggestue 2020

Hvem er vi?

Digterparkens Børnehus er et af Viborg bys mindste dagtilbud beliggende naturskønt i Digterparken i Viborgs nordby. Vi rummer en vuggestue på 16 børn og en børnehave på ca. 50 børn.

Vi er selvejende med egen bestyrelse og budget. Vi indgår i Viborg Kommunes dagtilbudsstruktur og er en integreret del af Viborg Kommunes samlede generelle tilbud, den forebyggende og støttende indsats til børn.

Børnegrupper og personale:

1 vuggestuegruppe på 16 børn. Personale er 2 pædagoger, 2 pædagogiske assistenter, 1 medhjælper.

3 aldersopdelte børnehavegrupper med ca. 50 børn. Personale er 5 pædagoger, 2 erfarne medhjælpere.

Der er ansat "blæksprutte" til lettere rengøring, køkken og være disponibel til børn i vuggestue og børnehave. Der er ansat leder og hk. Vi har eget rengøringsselskab. Personalet og leder har været ansat i en årrække og har godt kendskab til hinandens kompetencer og deltager løbende i kompetenceudvikling. Vi er gode til fælles opgaveløsning omkring vores kerneopgave og alle de voksne kender alle børn samt deres familier.

Vi modtager de fleste børn fra vores nærområde. Vores forældre er ressourcestærke og gode til at hjælpe til f.eks. legepladsdag og til at tænke på, hvad vi kan bruge i hverdagen. Her tænker vi forskellige materialer eller børnebøger. Vi har få flersprogede i institutionen og dem vi har betragter, vi som en ressource.

Fysiske rammer:

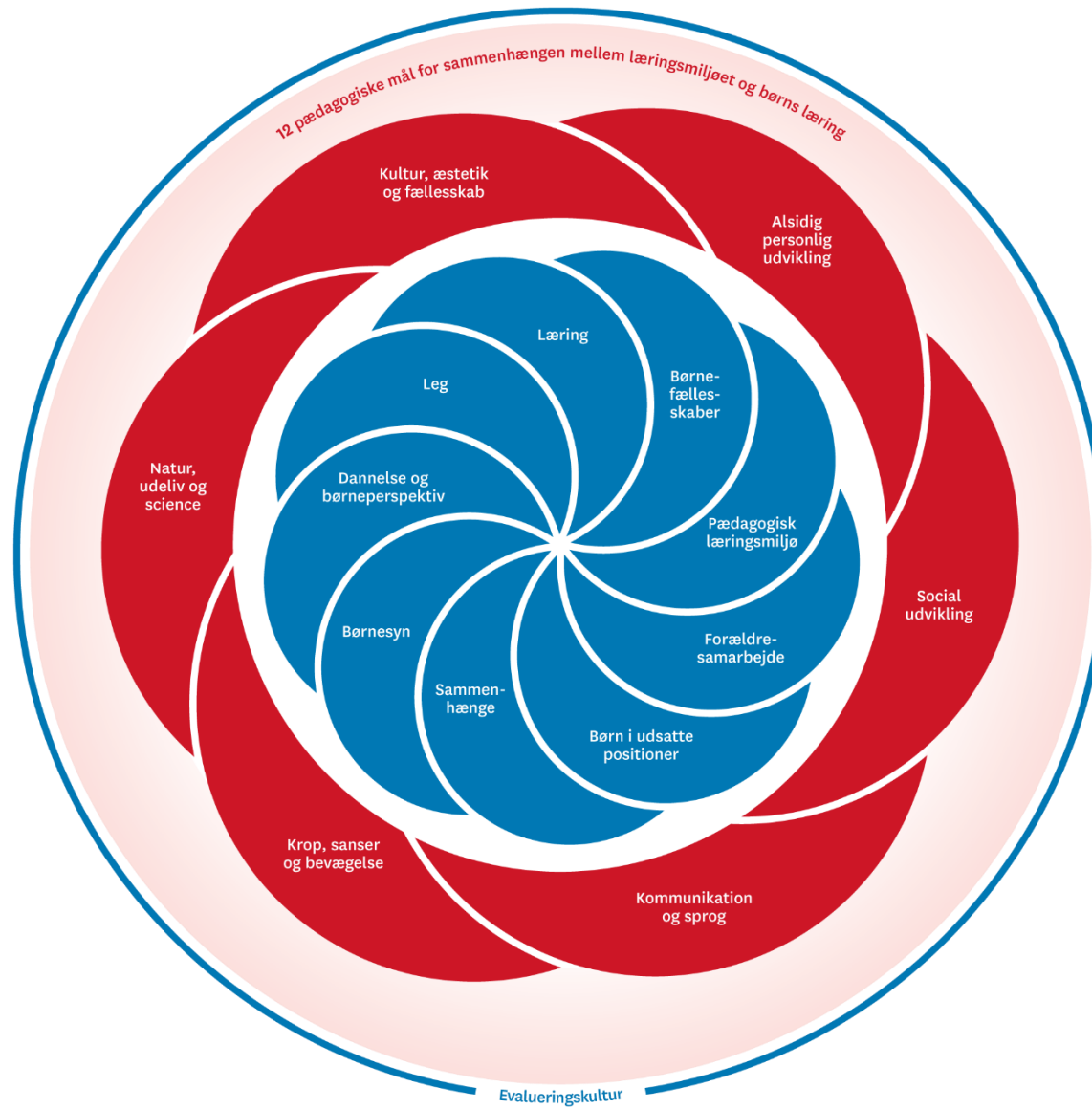
Indendørs areal: 506 m² og udendørs legeareal: 2157 km².

Vi har et lille hus, der er fleksibelt indrettet med mange små læringsmiljøer og baser til leg og aktiviteter. Alt vores inventar er på hjul og flytbart. Vi tænker i legezoner og laver fordeling af børn og voksne, for at skabe ro og struktur.

Vuggestuen har egne lyse lokaler med garderobe, toilet, 2 legerum der er indrettet til leg, tummel, aktiviteter og nærvær på gulvet.

Børnehaven er funktionsopdelt med fælles garderobe. Her er tegne-male rum, musik- og bevægelsesrum og legerum til LEGO, borg, biler, naturkrog, eventyrkrog og dukkekrog. Der er køkken-alrum med spiseborde og flere lege- og aktivitetskroge, for eksempel læsekrog, legekrog til konstruktionsleg og spil og puslespil. Legepladsen er naturlegeplads og fælles for vuggestue og børnehave. Legepladsen er med skov, bakker, køkkenhave, sandområde med legehytter og solsejl, gynger, mudderkøkken, musikhjørne, stillehjørne, pauserum til børn, bålhytte, vandleg, pergola. Der er plads til at vi kan lave mange forskellige aktiviteter udendørs. Vi har mange træer (både til at klatre i men også frugttræer), buske til at gemme sig i eller spise bær fra og højbede med blomster/grøntsager.

Det pædagogiske grundlag:

De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læringen sker også i dagligdagens rutiner.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i eget liv igennem lege, fællesskaber og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn: Det at være barn har værdi i sig selv

- Børn opleves grundlæggende som kompetente og selvstændige
- Børn har brug for omsorg og tillid fra voksne. De voksne har forskellige forventninger til børnene og udfordre barnet, hvor barnet har brug for udfordringer og aktive medskabere af egen læring
- Børnenes bidrag er væsentlige og disse bidrag er vigtige elementer i det pædagogiske arbejde
- Børn skal føle sig set, hørt og forstået og opleve, at de har en demokratisk stemme
- Legen og legende nysgerrige tilgange er udgangspunktet for de aktiviteter, barnet indgår i.

Eks. Fra hverdagen

Respekterer børns perspektiver, tilpasser os i de situationer som der stemmes om, og med rette vejledning og guidning... så oplever barnet at blive taget med på råd og taget alvorligt, også i situationer, hvor den voksne mener noget andet end barnet.

At barnet selv bestemmer, hvornår det er klar til at udforske sine omgivelser og tage initiativ til leg

Fokusere på styrker og ikke mangler og fejl.... At barnet oplever at lykkes og mestre nyt

Tryk base.... At barnet har kendte voksne og faste rammer.

De voksne er til at regne med. Hjælpen og trygheden er lige i nærheden. Barnet oplever os som tydelige rollemodeller der guider og vejleder positivt

Give passende udfordringer i forhold til alder og modenhed.... At barnet føler sig set, hørt og forstået

Tæt forældresamarbejde, hvor vi deler vores oplevelser og samarbejder om barnets udvikling, læring, dannelse og trivsel

At give børn muligheder for at gøre sig erfaringer gennem leg

At børn bestemmer hvad der skal ske i en samling

Dannelse og børneperspektiv: Børn skal høres og tages alvorligt, som led i en dannelsesproces og demokratisk forståelse

- Invitere barnet til at være aktivt deltagende i børnefællesskabet
- Synliggøre og bekræfte forskellige perspektiver og behov i fællesskabet
- Vise børnene, at mangfoldighed er en styrke
- Anerkende og følge op på børns perspektiver og handlinger
- Give børn erfaringer med, at de er værdifulde i fællesskabet, at de har krav på at blive hørt og respekteret for egne holdninger – ligesom de skal læse udtryk og holdninger.

Eks. Fra hverdagen

Benytte praktisk filosofi i hverdagen og øve børns evne til at tænke længere, se ind i andres verden og se en sag fra andre sider
f.eks. spørge hvad er en god ven, hvad nu hvis.....hvorfor det?

Give børn muligheder for at samarbejde og f.eks. om at rydde op efter madpakker, få tømt skraldespande og stablet stole

Hjælpe børn til at mærke, hvad der rører sig i dem selv og blive bevidste om deres følelse og at være omsorgsfulde overfor andre

Bruge konflikter til at give børn en forståelse for, hvilke følelser der er i spil hos begge børn

Skabe rum, hvor det er muligt for alle at deltage, så børn oplever de har brug for fællesskabet og at problemer kan løses i fællesskab

Vi skal være opmærksomme på at støtte alle børn i at turde stå frem til en samling. Også den stille pige eller ham der ikke taler så godt dansk

Vær obs. på at børn skal have muligheder for at udvikle og/eller flytte muligheder i vores rum både inde og ude

Lad børn komme med løsninger. F.eks. når de sammen graver et hul i jorden og støder på en rod, bliver uvenner eller skal dække bord sammen

Vær obs. på om alle børn ser ud til at være med i fællesskabet

Samarbejde med forældre til fælles indsats

Leg: Leg har værdi i sig selv

- Organisere tid, rum og forskellige materialer, der inspirerer til forskellige typer leg
- Bidrage til at børnene oplever fælles erfaringer, der inspirer til forskellige lege og legetemaer
- Fremme et inkluderende miljø, så alle børn har mulighed for at deltage i lege og opleve glæde i leg
- Observere, analysere, støtte, deltage i og udvikle legen på børnenes præmisser
- Guide børnene, hvis legen medfører samspilmønstre mellem børnene, der kræver pædagogisk opmærksomhed
- Være bevidst omkring ens egen rolle og deltagelse i børnenes leg
- Tage initiativ til leg og aktivt bidrage til, at alle børn kommer ind i legen
- Støtte den leg, børnene selv tager initiativ til

Eks. Fra hverdagen

Vi sørger for at der er gode læringsmiljøer til børn med tilgængelige materialer til leg:
konstruktionsleg: LEGO, klodser, kasser, magneter, plus plusser

Symbolleg/som om leg: vi leger klodsen er en kage eller kassen en bil

Funktionsleg: undersøge, kravle, løbe, rim og remser, køre med dukkevogn, efterligne de voksne

Regelleg: lege skjul. Spille spil eller fodbold

Rolleleg: som om leg. Lege far, mor og børn, lege skraldemand, klæde sig ud, lege frisør eller læge

Vi nyindretter og fornyer læringsmiljøer... f.eks. ændre dukkekrogen til et lægehus eller frisørsalon eller dyrehospital.

Vi tilbyder børn ture ud af huset, nye oplevelser, som inspirerer til leg

Vi observerer, understøtter, faciliterer og deltager i børns leg afhængig af situation/kontekst

Tæt forældresamarbejde, f.eks. ved at opfordre til legeaftaler.

Læring: Læring skal forstås bredt

- Tage udgangspunkt i børnenes engagement og interesser, så børns læreprocesser altid opleves som meningsfulde og sjove
- Sørge for, at alle børn kan få rige og mangfoldige erfarings- og mestringsoplevelser
- Sikre, at alle børn udvikler sig på en måde, der passer til det enkelte barns behov og muligheder
- Sørge for, at barnet kan bidrage til egen og andres læring
- Støtte barnets nysgerrighed og tiltro til egne evner
- Rammesætte læringsprocesser, der bygger på at børn undersøger, opdager og forstår læringens indhold

Eks. Fra hverdagen

Have fokus på hele dagen som læringsmiljøer for alle børn. Give os tid til, at børn er deltagende og bliver støttet i hverdagens rutiner:
Selv forsøge at pakke ostehapsen ud eller spørge en kammerat eller hente en saks, selv forsøge at tage tøj på og hjælpe med at

rydde op efter madpakke, selv sætte sin stol på plads eller prøve at tørre sig selv efter toiletbesøg

At skabe muligheder for, at børn kan eksperimentere og forfølge egne initiativer i og til leg: hoppe i vandpytter og opleve at blive våd, klippe og klistre en pakkasse om til akvarium med fisk, flytte rundt på inventar og legetøj og selv skabe læringsmiljøer.

At der planlægges forløb for børn der er med til at udvide deres forståelse verden og er til inspiration til nye lege

Hjælpe en kammerat, hente en voksne når der er brug for hjælp

Trøste en kammerat, give en krammer og hvis muligt sætter ord på omsorgen over for det andet barn

Være obs. på værdien af sammenhænge i den fælles pædagogiske indsats fra dagpleje/vuggestue til børnehave og til skole både mellem de professionelle og forældre, barnets bog og besøg kunne bruges til dette.

Børnefællesskaber: leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber

- Hjælpe og støtte børn i at mestre balancen mellem at varetage egne behov og tage hensyn til andres behov
- Støtte børnenes initiativer til samspil med andre børn, så alle børn får fællesskabserfaringer
- Bidrage til, at alle børn leger med andre børn, oplever at have venner og at være en del af et børnefællesskab
- Planlægge og improvisere i hverdagen (læringsmiljøet), så børnene får fælles erfaringer, der giver dem fælles oplevelser
- Veksle mellem at tage initiativ og sætte i gang og at afvente og være støttende
- Gøre brug af børnenes forskellige kompetencer i fælles sammenhænge og forsamlinger

Eks. Fra hverdagen

Vi arbejder med Fri for mobberi - tolerance, respekt, omsorg og mod: alle må være, give et kram, og at være gode kammerater, erkende egne fejl og kommer videre. At vise, at vi alle hver især har et ansvar for fællesskabet.

Vi arbejder med "gode start" med faste rutiner for, hvordan vi tager imod nye børn og forældre.

Alle forældre forældretip om hvordan et godt fællesskab omkring børn grundlægges, at vi taler godt om hinandens børn, kender navne på andre børn og griber ind hvis et barn har brug for hjælp

Har fællesspisninger i alle grupper med socialt formål

Lære børn at sige fra, sige stop hvis der noget de ikke kan lide

Vi har fokus på børns relationer og handler, hvis nogen holdes udenfor

Vi inddrager børns perspektiver i konfliktløsning.... Kan godt forstå du blev vred, men hvad kunne du have gjort i stedet for at slå

Vi opfordrer forældre til at lave legeaftaler på tværs

Vi samarbejder med forældre om de udfordringer vi eller de oplever og informerer/aftaler om pædagogiske mål og tiltag

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi har de sidste 2 år brugt alle vores møder til at optage video/analysere hverdagens rutiner i vuggestuen:

Det pædagogiske læringsmiljø, rammesætning, organisering og tilrettelægning

Modtagelsen

Hvad er på spil?/Det pædagogiske grundlag /læreplanstemaer?

Det pædagogiske grundlag/læreplan: Børnefællesskab, læring, dannelse og børneperspektiv, barnesyn, sammenhænge, forældresamarbejde, pædagogisk læringsmiljø. Kommunikation og sprog, alsidig personlig udvikling, social udvikling, kultur, æstetik og fællesskab.

Ved modtagelsen i vuggestuen skaber det pædagogiske personale genkendelige rammer, ro og struktur så barnet og dens familie oplever en tryk og rolig modtagelse hver morgen. Der bliver sagt Godmorgen med nævnelse af barnets navn/familie samt god øjenkontakt og vi viser at vi er klar til at modtage barnet.

Dette gøres ved at der er en voksen på gulvet og en anden er stående.

Nogle af børnene skal lige have lidt hjælp fra en voksen, andre vil vinke selv medens andre søger fællesskabet og legen med det samme. Vigtigt er det at det pædagogiske personale ser barnets behov, hjælper og guider så alle er trygge i modtagelsen og bliver aktivt deltagende i børnefællesskabet.

Vores pædagogiske dialog og kommunikation består i hovedtræk at planlægge morgenen men også at reflektere over hvad der evt kan gøres anderledes.

Praksisfortælling:

Vi er to personale møder ind og åbner vuggestuen og børnehaven. Vi gør klar med morgenmad der bliver serveret i køkkenet i børnehaven. Vi aftaler hvem der sidder ved bordet sammen med de børn der spiser og hvem der kan hjælpe børn med at sige farvel. Vi hører når de første børn og forældre kommer, og at børnene sætter deres madpakke ind i køleskabet, tager deres drikkedunk med ind til bordet. Vi siger god morgen, siger barnets navn, og spørger ind til om der er nogle beskeder vi skal vide, f.eks. har barnet har sovet dårligt, det er moster der henter.....

Vi tager imod barnet og hjælper med at sige farvel til mor/far. Finder det rigtige tidspunkt til afsked med mor eller far og til at være hos os. Hvis barnet ikke har fået morgenmad, bliver barnet tilbudt mad, vi fortæller hvad der kan spises i dag og barnet hjælpes i gang ved bordet, der bliver talt ved bordet hvor der også er børnehavebørn.

Efter morgenmad kan barnet lege på gulvet og i nærheden af os. Der er legetøj sat frem og barnet kan vælge hvad det vil lege med. Når flere personalet møder ind går vi ind i vuggestuen, hvor der bliver leget på gulvet og taget imod resten af børnene. De 2 personaler fordeler sig i rummet og sidder på gulvet sammen med børnene.

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med ?

Ro og at børn og forældre ved hvad der skal ske – at barnet bliver modtaget og kommer ind i fællesskabet. Vi kan se at børn er meget opmærksomme på hvem der kommer og hvad der sker inde vuggestuen. Så koblen på er til stede. Vi kan se børn er empatiske, ved at give kys til andre børn.

Næste gang prøver vi. At børn bliver mere deltagende ved at sige godmorgen, med at sætte madpakker og drikkedunk på plads for og være klar til at sige farvel læring og dannelse.

At give hvert enkelt barn mulighed for at være selvstændig i rutiner. At være nysgerrig og empatisk ved modtagelsen.. at koble sig på fællesskabet og andre børn.

Hvis det er svært at sige farvel at benævne barnets/forældres følelser og hjælpe videre.

Overvejelser i forhold forældre at benævne hvad vi gør eller kan hjælpe med, så det bliver en fælles god løsning. Hvordan gør vi det når det er svært at sige farvel.

Vi kan se at børnene/forældrene begynder at være trygge ved modtagelsen, de bliver glade for at se os (inkl. kropssprog), god kommunikation/stemning.

Når børnene ikke vil vinke farvel til forældrene, ser vi trygge børn, der mestrer rutiner er nysgerrige på det der foregår på stuen/være en del af fællesskabet.

Kommer der mange børn på en gang, ser vi at forældrene er tålmodige og kan vente med at aflevere. Dialog med hinanden er vigtig, så vi ved hvad hinanden gør eller er i gang med. Dvs.vi ved hvad vi er sammen om og at vi kender hinandens roller.

Overvejelser i forhold forældre og lokalsamfund

Guide forældrene i "den gode afsked." Vigtigt med info via dialog/børnenet. Få "kontakt" med barn & forældre, når de kommer.

Særlige aktiviteter

Hvad er på spil?/Det pædagogiske grundlag /læreplanstemaer?

Det pædagogiske grundlag: Børnefællesskaber, læring, leg, dannelse og børneperspektiv, barnesyn, sammenhæng, børn i udsatte position, forældresamarbejde, pædagogisk læringsmiljø.

Hvilke læreplanstemaer: Kultur, æstetik og fællesskab, natur, udeliv og science, krop, sanser og bevægelse, kommunikation og sprog, social udvikling, alsidig personlig udvikling.

I vuggestuen har vi planlagte aktiviteter, spontant aktiviteter og vores DNA indeholder at vi kommer på legepladsen hver dag i alt slags vejr.

Overordnet: De planlagte aktiviteter følger børnehusets årshjul og de spontane aktiviteter følger dagens eller børnenes ønsker.

De planlagte aktiviteter kunne være: spiring af solsikker, kunst-projekt i forbindelse med bedsteforældredag, jul osv.

De spontane aktiviteter kunne være: sanser-aktivitet, kugle-leg, sang, bøger osv.

Børns medbestemmelse/ønsker kunne bestå af: børnene vælger sange fra sangbogen eller læser en bog. Inden vi går på legepladsen lytter vi til hvad børnene har lyst til den dag.

Praksisfortælling: en dag i vuggestuen i feb.

"Den der", siger Vigga og peger op på den grønne velkendte ugle-dåse med kuglerne.

Vil du gerne trille kugler Vigga? "JA"! Vigga er netop ankommet i vuggestuen i Digterparkens Børnehus. Det er ikke usædvanligt, at mine morgener på stuen starter med at trille kugler med børnene. Ofte er det ét barn, der fortæller, at det er denne aktivitet vi skal sætte i gang. Lige netop denne leg, har vi leget mange morgener, igen og igen.

Det er genkendeligt, vi har gjort det mange gange. Det er hyggeligt, og vi kan være mange børn med til legen. Når man ankommer, kan man sagtens komme ind midt i legen. Måske det kan gøre det nemmere at sige farvel til mor/far denne dag? Børnene kan trille med én eller op til fem kugler. Nogle børn kommer fra børnehaven, også de helt store. De vil gerne være med, de husker legen fra da de selv gik i vuggestuen. At trille med kugler, bliver man aldrig for gammel til! Det sagde Marie i hvert fald til mig for ikke længe siden. Jeg giver hende helt ret!

Der sidder børnene så, på rad og række. Nogle gange 1 barn, andre gange 11, og alt derimellem. Kort eller lang tid, der er plads til at komme og gå. Også selvom man er helt lille, og ikke må lege med kuglerne endnu. Men det er stadig spændende. Vi venter på tur. Måske kuglen triller over til ét andet barn? Så hjælper vi hinanden. Nogen gange kan det være svært at give slip på den flotte kugle. Så får man lov til at have kuglen lidt ekstra tid.

Nogle af børnene kan faktisk trylle med kuglerne. De kan få dem til at forsvinde bag ryggen. Heldigvis tryller de dem altid frem igen. Vi triller kuglerne frem og tilbage imellem hinanden. Barn til barn, barn til voksen. Vi bruger hænder og fødder til at fange kuglerne med, vi bruger fingrenes pincetgreb. Vi kigger på farverne på kuglerne. Især 3 af de store kugler er bare så flotte! De er røde, blå og gennemsigtige, og alle har flotte blomster indeni. Kuglerne kan også være lidt vilde. For nogle gange kan de finde på at trille ind i ét bukseben, eller under sengen. Så hjælper vi hinanden med at få dem ud igen. Vi samarbejder, og Jeres børn er helt fantastiske til det. Jeg løfter dåsen ned til Vigga. Vigga, kunne du ikke tænke dig at bære dåsen ind til de andre børn, der allerede venter på os?

Praksisfortælling: en formiddag indenfor

Det er vinter og vi er mere indenfor, så vi finder boldene frem. Jeg (Maria) hælder 2 Ikea poser ud med bolde i tumle rummet i vuggestuen. Børnene er vild med når boldene kommer frem. Der bliver leget forskellige lege med boldene.

1. Jeg skal kaste bolde ned til barnet, og barnet øver i at kaste tilbage til mig.
  2. Jeg finder en kurv og siger til børnene, at nu skal vi finde alle de grønne bolde og komme dem i kurven. Det gentager vi med alle farverne.
  3. Og bare det med få lov til at løbe og sparke i alle boldene.
- Når der skal ryddes op til vi skal have madpakker, er børnene rigtig gode til at hjælpe med at komme boldene tilbage i poserne.

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med ?

De 3 læringsrum(foran, ved siden af, bagved er vigtige. Øjenkontakt, ro og nærvær, optimal med små grupper og god voksen dialog

Næste gang prøver vi:

Vi skal have lagt mere fokus på børns medbestemmelse i aktiviteter.

Overvejelser i forhold forældre og lokalsamfund:

Vi skal belyse for forældrene at børns medbestemmelse er vigtigt i valg af aktiviteter. Vi skal vise vores faglighed ved hjælp af synlig dokumentation for børn og forældre.

Toilet- og bleskift

Hvad er på spil? / Det pædagogiske grundlag/læreplanstemaer?

Det pædagogiske grundlag: Børnefællesskaber, barnesyn, de basale behov, læring, dannelse og børneperspektiv, sammenhænge, børn i udsatte position(motivation), pædagogiske læringsmiljø, forældresamarbejde.

Hvilke læreplanstemaer: Alsidig personlig udvikling, social udvikling, kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse.

De børn der bruger ble bliver skiftet når der er afføring eller ved stor tisseble. Dette gælder både inde og ude i løbet af hele dagen.

Går barnet på toilettet, og er der ikke afføring, tager barnet selv bleen af og ligger den i skraldespanden. De børn der ikke bruger ble kommer løbende på toilettet. Ofte er strukturen således: om formiddagen, inden vi går ud, når vi kommer ind, inden søvnen, efter søvnen og inden vi går på legepladsen. Men selvfølgelig også når barnet giver udtryk for at skulle på toilettet og de lærer at vaske hænder ved hjælp af vores "vaske-hænder-sang".

Børn i udsatte position- der tages der individuelle hensyn.

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med?

Relation 1-1, øjenkontakt og nærvær, ro, tid og omsorg samt struktur/genkendelighed, selvhjulpethed og hygiejne.

Næste gang prøver vi:

Vi vurderer det fungerer for os.

Overvejelser i forhold forældre og lokalsamfund:

Vi har et godt forældresamarbejde om dette. Vi oplever dem åbne, handlende og lydhøre og vil i samarbejde med os gerne støtte deres barnets udvikling.

Måltidet

Hvad er på spil? Det pædagogiske grundlag/læreplante-maer?

Barnesyn, de basale behov, læring, dannelse og børneperspektiv, pædagogisk læringsmiljø, børnefællesskaber, Krop, sanser og bevægelse, kommunikation og sprog, alsidig personlig udvikling, social udvikling, kultur, æstetik og fællesskab
Børnene bliver set, hvad kan de lide at spise, balance ml børns medbestemmelse og de voksnes guidning.
Bordskik, indgå i fællesskab. Børnene lærer at se hinanden, vente på hinanden og være en del af fællesskabet ved bordet.
Sproget. At tale om mad, legepladsen, hvad der sker i rummet, hænger på væggene, at bede om hjælp.
Børnene smiler, tager initiativ, hjælper hinanden.
Børnene ved hvad de skal, vi gør det samme hver dag(genkendelighed)
Vi udfordrer deres selvhjulpenhed.
Dannelse er en proces, hvor vi giver børnene små udfordringer, når børnene er klar.
Personalet møder barnet, hvor barnet er i dets udvikling.

Praksisfortælling: Måltid ser vi på det enkelte barn. Nogle børn spiser fra deres madpakke om formiddagen, da der er nogle børn der skal ud og sove formiddags lur, andre trækker bare til en mad for at deres formiddag hænger sammen.
Resten af børnene kommer ind efter en tur på legepladsen, de ved de skal finde deres madpakke/drikkedunk og sætte sig til bords. Vi sidder ved tre borde, de kommende børnehavebørn sidder ved et bord, de andre børn fordeles ved to borde. Ved at vi fordeler dem ved tre bord, er så vi har bedre tid til at hjælpe barnet og tid til at tale med børnene ved bordet.
Efter børnene har spist tørrer de sig med hjælp fra os og går hen med deres madpakke, drikkedunk og hagesmæk/klud. De større børn hjælper med at tørre borde og stole af. Efter måltidet er det puttetid.

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med ?

Kende hinandens rolle – hvem gør hvad sammen med hvem . Flow udenfor meget ventetid for børn. At vi selv er rolige, for ikke at smitte børn med uro.

Benævne initiativer og handlinger.

Være deltagende/indgå i fællesskab.

Vores rutiner skal give mening for børn/voksne/forældre.

Vi arbejder hen mod børnene bliver selvstændige.

Vi arbejder ud fra barnets nærmeste udviklingszone. Dvs. vi ser det enkelte barns udvikling og hvad barnet snart kan mestre.

Næste gang prøver vi

At børnene udfordres, og støttes i deres måltid. Skal alle have hagesmæk på? At børn bliver mere deltagende fremfor vi servicerer Dvs børns selv henter madpakker. Vi voksne skal kunne klare det kaos der godt kan opleves. At børn står mange ved køleskabet, taber madkassen, glemmer drikkedunken. Overvejelse om hvornår barnet selv gør tingene eller barnet er træt og vi gør det for barnet. Flow i at være færdig, tørre mund, blive puttet.

At børn selv får lov, at vi slipper kontrollen. At børnene får lov at "gratte", sanser sin mad ved at mærke den, slikke mm

Overvejelser i forhold forældre og lokalsamfund

Samarbejde med forældrene, så man har samme indsats. Hvad kan barnet selv, hvad øver barnet sig i nu?

Middagssøvn

Hvad er på spil?/Det pædagogiske grundlag/læreplanstemaer?

Det pædagogiske grundlag: Børnefællesskab, læring, dannelse og børneperspektiv, barnesyn, basale behov, pædagogiske læringsmiljø, forældresamarbejde.

Hvilke læreplanstemaer: Alsidig personlig udvikling, social udvikling, kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse.

De fleste børn starter med at sove i barnevogn men ved 2 års alderen begynder de at sove inde. Vi vægter at børnene kan sove ude så lang tid som muligt.

Når børnene begynder at sove inde bliver de en del af et andet fællesskab. De øver sig i selvhjulpenhed, det at gå på toilettet samt lære at se og vente på hinanden.

Praksisfortællinger om middagssøvn

Overordnet er vores holdning at børn skal sove når de er trætte så i Digterparkens vuggestue vil man opleve at børnene sover på forskellige tidspunkter i løbet af dagen.

Hermed beskrives 3 forskellige måder at putte på. Alle 3 kan forekomme hver dag efter indtagelse af madpakker ved middagstid og på dette tidspunkt er strukturen følgende: 3 voksne sidder ved 3 borde og 1 voksen er flyder (personen finder ting der mangles ved bordene, varmer mad eller på anden vis er tilgængelig).

1). Et barn har spist, sidder mere eller mindre og sover ved bordet. I samråd med den voksne der sidder ved bordet kan følgende ske: Den voksne ved bordet: Viggo, du sover jo. Ser på barnet og får øjenkontakt. Barnet nikker lidt.

Den voksne ved bordet, henvendt til flyderen.

Viggo er klar til at blive puttet. Flyderen går hen til Viggo der sidder på stolen. Den voksne sætter sig i øjenhøjde med barnet og siger: Viggo, du skal lige have tørret hænder og ansigt(hun gør det stille og roligt imedens hun sagte fortæller barnet: Jeg kan se du er træt, nu løfter jeg dig, så finder vi din sut og så skal du sove.

Den voksne går til puslebordet hvor barnet ligger. Den voksne finder barnet sut, barnet får sutten og falder i søvn. Den voksne skifter ble og der gives tøj på til at sove i barnevogn. Den voksne tager det sovende barn på armen og går mod barnevognsrummet.

Henvendt til de andre på stuen: Viggo siger godnat, han vinker ikke da han sover. De voksne på stuen siger godnat, nogle børn vinker tilbage eller siger godnat Viggo.

Den voksne ligger barnet i barnevognen, giver sele og dyne på, aer kinden lidt og siger selvom barnet sover: husk at vi passer på dig. Sov godt.

Barnet køres ud under halvtaget, barnevognen bremses og der sættes fluenet på samt alarm. Derefter går den voksne ind.

2)Et barn er færdig med at spise og har selv sat sin madpakke i køleskabet, sin drikkedunk ovenpå samt lagt hagesmæk i vaskekurven på rullebordet.

Flyderen siger: Kom Vigga, nu vil jeg putte dig. Barnet kommer glad og vi går på badeværelset. Barnet siger: tis og peger på toilettet. Flyderen: vil du prøve at tisse på toilettet. Barnet nikker. Sammen hjælpes de med at få bleen af og barnet kommer på toilettet. Efter lidt tid vil barnet af, hun finder selv en ble nr 4 og får den på med hjælp af den voksne. Den voksne siger: hvor er din kasse med tøj, Vigga. Hun kigger på hylden, peger, siger: der. Flyderen siger: godt set, Vigga hvorefter de sammen får tøjet på og går mod barnevognsrummet. Flyderen siger: husk at sige godnat: Vigga siger godnat og vinker til voksne og børn der er på badeværelset samt vinker til dem der er på stuen. Henne ved barnevognen kravler hun selv op eller løftes, selen spændes og voksiposen puttes om barnet. Flyderen siger og kigger på Vigga: kan du sove godt. Hun nikker lidt, er træt. Flyderen siger igen: husk at vi passer på dig. Barnet nikker og begge smiler til hinanden. Flyderen kører barnevognen ud under halvtaget, den bremses og fluenet kommer på. Flyderen a´er barnets kind og siger: jeg kigger til dig om lidt. Barnet nikker og den voksne går ind.

3). Flyderen tager 2 store børn der sover inde med på badeværelset. Hun spørger: hvor er Jeres kasser. Begge børn finder dem, siger der og peger. Kassen tages ned hvorefter begge børn helt uopfordret selv begynder at tage deres tøj og ble af. Tøjet ligger i kassen og bleen i skraldespanden. De sætter sig på toilettet, kigger på hinanden og smiler. Derefter siger den ene: av god dag må jeg låne din sav. Det andet barn siger med: væl må du ej du må gå din vej. De smiler og sammen med flyderen siges der forskellige rim og ramser imedens de sidder på toilettet.

Lidt efter er de færdige på toilettet, begge finder de en ble nr 7 og den voksne hjælper med at få den på. Der vaskes hænder og de finder hver især de ting de skal sove med og sætter sig til at vente på at de andre børn bliver færdige. Da alle børn er færdige siges der godnat til de voksne og børn der er på stuen og børnene går til deres senge. Her putter den voksne alle børnene individuelt og siger mange gange: sov godt og husk vi passer på dig. Imedens børnene falder i søvn sidder der en voksen hos dem. Når alle børn sover går den voksne ud af soverummet.

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med?

Næste gang prøver vi

1-1 kontakt, nærvær og omsorg, øjenkontakt og ro, rutiner, forståelse af kropssproget, hygge.

Bevidsthed om at putte og have ro på.

Næste gang prøver vi: Obs på at børn er deltagende og øver sig i selv at gøre ting støttet af os. Obs på at vi voksne kan have svært ved at ændre vaner. Huske at bruge stige, så barnet selv kan. Lade børnene gøre tingene.

Overvejelser i forhold forældre og lokalsamfund:

Samarbejde med forældre i forhold til vores sovepolitik f.eks at barnet skal ind og sove når barnet er omkring 2 år.

Garderobe

Hvad er på spil?/ Det pædagogiske grundlag/læreplanstemaer?

Læring, dannelse og børneperspektiv, børnefællesskab, forældresamarbejde, pædagogisk læringsmiljø, sammenhæng

Alsidig personlig udvikling, social udvikling, kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse

Struktur og rammer: 1 til 1. i små grupper. At børn er parate til at komme ud ved f.eks. at have en tør ble på. Benævne, støtte, guide og give tid. Benævne det der er svært, opmuntre og rose, når det lykkes. Være tilgængelig og hjælpe. Børnene opfordres til at finde tøj, støvler osv.

Vi tager børnenes perspektiv, ved at møde børnene hvor de er.

Sprog og dialog i rutinen, hvad tøj skal vi have på, hvad skal ske på legepladsen, er alle børn her i dag?

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med ?

Det at tage tøj på er en del af børnenes læring og ikke kun en rutine der skal overstås. Kende hinandens rolle og have dialog med hinanden og med børnene ved at benævne initiativer og handlinger.

Være deltagende/indgå i fællesskab.

Vores rutiner skal give mening for børn/voksne/forældre. At der er flow og genkendelighed i rutinen, med ikke for lang ventetid. Vi arbejder hen mod børnene bliver selvhjulpne.

Vi arbejder ud fra barnets nærmeste udviklingszone.

At se hvert barns behov for at komme og ind, men genkendelighed og faste ritualer

Plads til børneperspektiv og voksenguidning.

Næste gang prøver vi

Vi arbejder videre som nu, men har en øget opmærksom på er der skal være god tid til de daglige rutiner så børn lærer at mestre dem. At der er tid til børneperspektivet og at rutinen foregår i en god atmosfære.

Overvejelser i forhold forældre og lokalsamfund

Vi har haft fælles temadag med bestyrelsen og har lavet en lille folder med punkter, hvor vi vejleder nye forældre i, hvordan de kan hjælpe deres barn til at blive mere selvhjulpne og få succesoplevelser med deres overtøj og fodtøj.

Legepladsen

Hvad er på spil?/ Det pædagogiske grundlag/ læreplanstemaer?

Dannelse og børneperspektiv, børnefællesskaber, barnesyn, legen, læring, pædagogisk læringsmiljø. Alsidig personlig udvikling, social udvikling, kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse, natur, udeliv og science, kultur, æstetik og fællesskaber.

Legepladsen er stedet for de mere kropslige udfoldelser. Der er højt til loftet, så der er plads til et højere støjniveau og børnene kan udfordre og udfolde sig mere frit og i højt tempo.

På legepladsen er der frihed til at være hvor man vil, men også respektere hegn og have god dialog med de mennesker der går forbi.

Legepladsen som rum, til omstilling og konstruktion. Der kan flyttes rundt på ting og fantasien kender ingen grænser. Der er både plads til vilde tumlelege og plads til fordybelse og stillelege, da der er mange rum/områder.

Sanserne er i spil, afhængig af vejr og vind og det ujævne underlag udfordrer motorikken, og det ændrer sig, fra dag til dag, og fra årstid til årstid. Der kan findes dyr og andre spændende ting, herigennem lærer børnene også at være god mod dyr samt værne om naturen.

Legepladsen indeholder også køkkenhaven, som indbyder til en anden type leg og læring. Her bruger vi også tid på at dyrke grøntsager samt se naturen spirer og gro. Bærbuske og frugttræer giver også hyggestunder og skønne smagsoplevelser.

Det sociale fællesskab har plads til at udfolde sig og alle har mulighed for at være med i fællesskabet. Her leges der frit på tværs af alder og grupper, sammenhørighed ml. søskende er tydelig i dette rum, hvor der findes en balance, som de voksne støtter og guider børnene i at finde.

Praksisfortællinger: en formiddag på legepladsen

Vuggestuen er ude i det gode vejr, jeg (Maria) går udenfor ser Roberta ligge på jorden sammen med nogle børn og kigger op på skyerne og træerne der bevæger sig. Jeg finder en kost og vil feje bord og bænkene så de igen er klar til at lave nye sandkager på. Alma kommer til mig og vil også gerne have en kost og være med til at feje. Viser hende hvor de står.

Alma kommer hen til mig med sin kost, og hjælper med feje. Vi snakker om at så kan vi lave nye sandkager på bordene. Da vi er færdig viser Alma mig hvis man banker kost på sandkassekanten, så er det nemmere at feje, det har hun lært af sin far og mor fortæller hun.

Efter vi har fejlet sætter vi os ved bordet og laver sandkager og is, der kommer flere børn til. Vi lytter til fuglen der flyver rundt og fløjter og vi snakker om ambulancen der køre ude på vejen, vi kan høre den, men ikke se den.

Når det er tid til madpakker, lytter vi efter vores navne, som bliver sagt af højt at de voksne der er i garderoben. Når ens navn bliver nævnt så må man gå ind og tage sit tøj af..

Praksisfortælling: Hvordan kan vores pædagogiske rolle være med til at styrke barnets krop, sanser og bevægelse på legepladsen og køkkenhaven i vuggestuen

"Småbørn lærer ved at bruge deres forskellige sanser og tilegne sig erfaringer og viden gennem egne handlinger og deltagelsen. Deres følelsesmæssige og opmærksomhedsmæssige tilstand har afgørende betydning for både deres læring og trivsel". (Pædagogiske miljø og aktivitet af Mortensen, Trine Holst)

I Digterparkens Børnehus bruger vi legepladsen, køkkenhaven som en kvalitet i læringsmiljøet. Kvaliteten handler om vores faglighed ved strukturere barnets dagligdag efter barnets behov.

Hvordan kan vores pædagogiske rolle være med til at styrke barnets krop, sanser og bevægelse på legepladsen og køkkenhaven (Vuggestuen, 0-3 årige)

At være ude, det gør børnene stærkere i forbindelse med deres sundhed, motorik og trivsel.

At støtte barnet i at blive så selvhjulpent som muligt ved af-og påklædning, komme selv op på gyng, komme selv op når de falder ned. Ofte hjælper det med mundtlig guidning, tid og tålmodighed.

At lade barnet færdes i naturen, hvor barnet kan bevæge sig i sin egen rytme.

At lade barnet forske, være nysgerrig og prøve sine egne grænser. Vores opgave er samvær og støttende.

At hjælpe barnet med at rumme den situation de er i, som måske ikke blev som barnet ønskede F.eks. når barnet falder, vil de gerne at man tage dem op, vi er opmærksomme på barnet og igennem anerkendende kommunikation, benævner vi situationen, følelser og hvordan børn kommer ud af det.

Vi skal have kendskabet til barnets behov og udviklingen for at udfordre og motivere dem.

En naturlige aktivitet, kan hedde: Nu går vi ud i køkkenhaven, det kan være svært for de fleste vuggestuebørn, det kræver omsorg, tid og øjeblikke af situationen. Samværet, kommunikation skaber læring og dannelse for det enkelte barn. De får erfaringen og selvværd. Det bliver set ens og det får motivationen til at gøre det igen. En lille tur i køkkenhaven eller være på legepladsen er et stotr læringsmiljø, vi følger børns initiativ og guide dem i den situationen de er i.

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med?

Vi har en god legeplads med mange rum/ muligheder.

Acceptere at børn har "naturlig støj." (vores stillerum må også bruges).

Overvejelser i forhold til forældre og lokalsamfund

Legepladsdag, hvor der bliver lavet forskellige ting.

Besøg af dagplejere. Cykler står ude på stien. Legepladsen benyttes i weekenden.

Praksisfortælling: sen frugt

Klokken er ca. 15.30 og der lukkes ned for forskellige værksteder inden 3. sidste voksen i børnehaveafdelingen går hjem. Der er ca. 25 børnehavebørn igen. Ren automatisk finder et barn skraldespande frem på bordet. Sætter sig op og venter ved bordet.

"hvad laver du" spørger en voksen. "

"Jeg venter på ekstra frugt" svarer barnet. "nu er det tid til ekstra frugt"

Den voksne finder resterne af frugten frem, børnejungletrommerne lyder: "der er frugt, der er frugt..." og flere og flere børn kommer til bordet.

Afhentning

Hvad er på spil? / Det pædagogiske grundlag/læreplanstemaer

Kommunikation og sprog, kultur, æstetik og fællesskab, social udvikling.

God afslutning på dagen, få sagt beskeder, kontakt med barn og forældre, øjenkontakt, få sagt lidt om dagen, hvordan har dagen været ift relationer, været træet, hvad barnet har været optaget af.

At sige farvel og støtte forældrene i at nu skal vi hjem.

At barnet er deltagende i de praktiske ting, som at finde madpakke og rygsæk.

Faglig refleksion/Hvad er det bedste vi tager med ?

Det er vigtigt, at vi siger farvel, og tak for i dag, samt børnene selv henter madpakke og drikkedunk.

Det er vigtigt at det pædagogiske personale, samt forældre interagerer positivt med hinanden. Vi er rollemodeller for barnet. At have god kontakt til alle. Vi ses i morgen...

Sidst på dagen hvor vi er sammen med børnehaven, at være obs på også at få afleveret dagen for alle børn. Vi er en del af et stort fællesskab.

Næste gang prøver vi

Da eftermiddagene er meget forskellige afhængig af om vi lukker inde eller ude. Vi har fælles legeplads. Dialog med hinanden, vi kender hinandens roller og fordeler os. At vi tager vare på alle børn og er opmærksomme på alle børn når de går hjem. Vi er et børnehus.

Opmærksomhed på at få fortalt en lille historie

Opmærksomhed på når andre end forældre henter barnet, at hjælpe og givet besked om dagen.

Overvejelser i forhold forældre og lokalsamfund

Vores vision er, at der er en rød tråd i barnets liv. Vi vil i samarbejde med forældrene gøre deres børn robuste og selvstændige i sammenhænge (vuggestue/ børnehave/skole).

Huske den brede "berøringsflade" så der er god kontakt til alle forældre.

Møde forældre hvor de er, arbejde differentieret, da der er mange forskellige behov.

Huske at inddrage børnene, når dagen skal afleveres og giv forældre stikord, så dagen kan tales mere igennem derhjemme.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Et godt samarbejde mellem forældre og pædagoger er en af de vigtigste faktorer for, at børnene oplever deres tid i vuggestuen eller børnehaven som positiv og tryk, viser forskning. I en ny undersøgelse har EVA kortlagt, hvordan danske daginstitutioner og forældre samarbejder i hverdagen. Undersøgelsen er baseret på spørgeskemaundersøgelser og interviews med daginstitutionsledere og forældre og viser, at både forældre og daginstitutionsledere ønsker et tæt samarbejde om at fremme børnenes trivsel, udvikling og læring. Men der er også potentiale for at forbedre samarbejdet:

”Forældrene efterspørger mere dialog og vejledning og en tættere kontakt med personalet i hverdagen, end de får i dag. Derfor kan forældre og daginstitutioner med fordel arbejde med at udvikle deres samarbejde til gavn for barnet og det gode børneliv,” siger Laura Detlefsen, der står bag undersøgelsen.

Undersøgelsen peger på 5 veje til at styrke forældresamarbejde, som daginstitutioner og forældre kan lade sig inspirere af.

1) Brug hinandens unikke viden om barnet som en ressource

Pædagoger og forældrene har hver især en unik viden om, hvordan barnet trives, udvikler sig og lærer, som det gavner barnet, de deler - både når barnet bliver kørt ind i daginstitution, men også løbende gennem barnets tid i daginstitution. Det handler om sammen at være nysgerrige på, hvad der er vigtigt for barnet, en nysgerrighed, som forældre og personale kan tage udgangspunkt i, når de fx arbejder med at understøtte barnets læring. Det kan også handle om at tale sammen om eventuelle udfordringer, som barnet har i hjemmet eller i institutionen, som det er vigtigt, man tager sig af i fællesskab. Når forældre og pædagoger deler viden, er det med til at give barnet en sammenhængende hverdag.

2) Afstem forventninger og giv plads til hinandens perspektiver

Forældre og daginstitutionsledere har forskellige opfattelser af, hvor grænserne går for forældresamarbejdet. Blandt andet ønsker forældrene sig større medindflydelse på deres barns hverdag i institutionen, end daginstitutionslederne vurderer, de skal have. Samtidig er forældrene ikke interesserede i, at pædagogerne skal give gode råd til emner, der går for meget ind i privatsfæren – som fx hvordan de skal opdrage og drage omsorg for barnet derhjemme.

Derfor er det vigtigt, at forældre og personale tydeligt afstemmer deres forventninger til hinanden. Det handler om at skabe et fælles grundlag at samarbejde ud fra - på tværs af institution og hjem, så begge parter er indforståede med deres roller og ansvar. Barnets perspektiv og behov kan med fordel fungere som det fælles afsæt for forventningsafstemningen

3) Skab gode rammer for konkret dialog

Forældre efterlyser mere dialog og vejledning fra pædagogerne om barnets trivsel, udvikling og læring, end de oplever de har og får, viser EVA's undersøgelse. Især ønsker forældrene en løbende dialog med personalet om deres barns trivsel og vejledning fra personalet i at gøre deres barn skoleparat.

Der er flere forudsætninger for en vellykket dialog mellem forældre og pædagoger. For det første, at man er åbne over for hinandens perspektiver. For det andet er det vigtigt, at man sikrer sig ikke at tale forbi hinanden – noget, som let kan ske, fordi forældre og pædagoger har forskellige ståsteder og perspektiver på barnet og børnegruppen, men også mange forskellige opfattelser af, hvad fx læring, skoleparathed og sproglig udvikling betyder. Derfor er det vigtigt at skabe et fælles sprog som afsæt for en god dialog og vejledning om barnets trivsel, udvikling og læring.

4) Organiser forældresamarbejdet ud fra pædagogiske intentioner og forældres ambitioner

Den måde, som den enkelte institution organiserer dagligdagen, har stor betydning for forældresamarbejdet – fx for dialogen og vejledningen i hente- og bringesituationen og andre former for løbende dialog og vejledning. Det er vigtigt at bringe de pædagogiske intentioner og forældrenes ambitioner ind i hverdagens samarbejde. For 90 % af forældrene er den daglige dialog i hente- og bringesituationer meget vigtig eller vigtig. Ligesom lederne ser en god dialog mellem forældre og pædagoger som det vigtigste for at opnå et godt forældresamarbejde.

Det betyder, at daginstitutionen med fordel kan overveje, om bl.a. hente- og bringesituationer også er organiserede, så forældrene kan få den tætte, løbende dialog med det pædagogiske personale. Et andet eksempel er den digitale kommunikation, som hver tredje forælder oplever erstatter den mundtlige dialog.

5) Differentier forældresamarbejdet

Forældre er forskellige og har varierede behov og ønsker til samarbejdet. EVA's undersøgelse viser fx, at især kortuddannede forældre og tosprogede forældre ønsker et større fokus på barnets læring i hjemmet og en tættere dialog om barnet end henholdsvis forældre med en videregående uddannelse og forældre, der taler dansk i hjemmet. Derudover kan forældres behov og ønsker for dialog og samarbejde variere over tid og i nogle perioder være større end andre. Det er væsentligt at være opmærksom på forældregruppens individuelle behov og forskelle og være bevidst om, hvordan man bedst møder dem i samarbejdet om barnet.

Refleksioner

Vi har haft fælles dag med bestyrelsen om forældresamarbejde, for at inddrage forældre perspektivet. Hvori består det gode samarbejde? Hvad kan blive bedre?

Opmærksomhedspunkter: opbygge tillid, værdi af small talk , at føle sig set, hørt og velkommen.

Blive på egen banehalvdel – stille åbne spørgsmål.

Vi skal være obs på om vi har kontakt til alle forældre – nogle skal inviteres ind i samarbejdet.

Vi er obs. på mødet i nuet og vægter at møde til arbejdsdag på legepladsen eller være til stede på kaffedage for forældre. Her har vi mulighed for at mødes og på bedre kendskab til hinanden.

Vi har overleveringssamtale jvf. Topi. Vi holder også 1 times modtagelsessamtale ml. forældre og kontaktpædagog. Vi har fast skabelon til samtalen. Tæt kontakt ved opstart om stort og små og brug af "small talk" så vi lærer hinanden at kende. Evt. sms kontakt. Efter 3 måneder holdes evalueringssamtale om opstarten.

Vi tilbyder en årlig forældresamtaler eller efter behov. Der er fast skabelon til samtalen.

Vi møder forældre og børn der hvor de er og spørger ind til evt. bekymringer ved opstart.

Vi udveksler forventninger og der kan spørges og justeres løbende, da vi ved forældre er forskellige. Vi lytter til forældrene og efterlever deres ønsker vedr. deres barn. Vi kan komme med vores faglige synspunkter, men ved også at vi skal være enige om det "fælles tredje" for at skabe fælles løsninger.

Vi informer via børnenet hvad vi arbejder med.

Vi italesætter, at vi alle ansatte er husets ansigter udadtil. Der skal alle børn og forældre mødes åbent og imødekommende så de føler sig velkomne. Vi opfordrer forældre til at komme med selv de mindste ting som bekymrer eller undrer. Kommandovej er kontaktpædagog, ellers leder og til sidst bestyrelsen.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Jf. TOPI (Tidlig opsporing og indsats) arbejder vi ud fra grundlæggende værdier:

- at skabe sammenhæng i indsatserne i alle de arenaer, som barnet indgår i, gennem et rettidigt, forpligtende og koordineret tværfagligt samarbejde
- at se barnets adfærd i de sociale kontekster, som barnet indgår i
- at se forældrene som en ressource og som aktive samarbejdspartnere
- at arbejde med børnefællesskabet som en aktiv ressource

Der er i forbindelse med Tidlig opsporing og indsats et særligt fokus på at inddrage forældrene som en ressource fra første færd i forhold til et barn. Forældrene er en afgørende faktor og betydningsfuld ressource i at lykkes med en tidlig indsats og inklusion, i at lykkes med at hjælpe et barn i vanskeligheder og mistrivsel.

Samarbejde med forældrene er en forudsætning for at kunne forstå barnets evt. signaler på manglende trivsel. De skal ikke blot inddrages og høres, de skal være aktive samarbejdspartnere, som også kan bidrage til løsningen af eventuelle problemer. Forældrene er uundværlige samspilspartner, både når barnets adfærd skal forstås i dets sociale sammenhæng i familie, skole, institution mm. og når der efterfølgende skal findes handlemuligheder.

Formålet med forældreinddragelsen er at gøre forældre til aktive samarbejdspartnere med de professionelle, at fastholde forældreansvaret og at forebygge de ekskluderende processer, der let kan sættes i gang med negative holdninger overfor et kommende samarbejde og som en konsekvens heraf.

Såfremt et barn/børn drøftes i møder mellem de professionelle omkring et barn, skal det så vidt muligt ske med deltagelse af forældrene. Det betyder bl.a. at når de professionelle har lavet trivselsundersøgelser – anvendt Trivselsskemaet - og drøftet trivselsvurderingen med kolleger og et barn er i gul eller rød position, så skal forældrene herfra inddrages.

Læringsmål for børn med særlige behov

Vi skaber rammer og mulighed for at støtte op om børn med særlige behov i et anerkendende og inkluderende miljø så tidligt som muligt. Her er overleveringsamtaler værdifulde - så vi kan følge op den viden og evt. eksisterende handleplaner.

Vi arbejder på, at børn med særlige behov inkluderes i vores hus. Udover de tre årlige trivselsmålinger spotter vi også børn ved at videns dele og dele observationer fra hverdagen.

Vi har en kultur hvor der drøftes på tværs i personalegruppen og vi kan spørge ind til "hinandens" børn. Vi benytter videoklip til analyse.

Vi samarbejder tæt med forældre i en respektfuld relation. Vi inddrager forældre tidligt og arbejder efter at både forældre og personale kan bidrage til at understøtte barnets udvikling/læring og trivsel.

Vi har de nødvendige kompetencer i forhold til at afdække om børn har særlige behov - brug af analysemodel, Smtte, LP model, sprogvurdering mm.

Vi handler i forhold til Viborg Kommunes tværfaglige model ved bekymring i forhold til et barn og brug af TOPI.

Vi går brug af råd og vejledning/sparring af tværfaglige samarbejdspartnere.

Det pædagogiske personale uddanner sig løbende i forhold til relevante problemstillinger

Refleksioner

Arbejde med forældretnetværk. F.eks. fællesspisning, så forældre lærer hinanden og børnene at kende og omtale alle børn positivt, være lydhøre og nærværende overfor børn og forældre

Fælles pædagogisk linje, som skaber rum for, at alle børn kan deltage. F.eks. hele personalet kender handleplan og er deltagende i tiltag. Alle kender planlagte tiltag og er opmærksom på egen indsats.

Vi arbejder med Fri for Mobberi – at vi er forskellige, men skal kunne "spille sammen"

Skabe tydelige rammer og strukturer - justeres løbende. F.eks.. skabe ro om barnet, etablering af legegrupper, skabe pauser for børn, brug af piktogrammer

Guidning og tydelig kommunikation med børn. F.eks. brug af videoklip/Marte Meo med turtagning mm.

Brug af Topi. F.eks. vi gør brug af den viden vi får ved overleveringssamtalen og sørger for at vores viden afleveres når barnet forlader børnehaven. F.eks. brug af LP, Smtte og video.

Tæt rammesat samarbejde med forældre - brug af tovholder

Tværfagligt samarbejde. F.eks. faglig sparring- samarbejde med PPL – til råd og vejledning vedr. motorik, sprog eller selvregulering-arbejde med hjernesmart pædagogik.

I det daglige arbejde er vi opmærksomme på barnets relationer, deltagelse og støtte/guide barnets behov og udtryk. Tilbyde opmærksomhed, nærhed, glæde og engagement. Skabe muligheder for deltagelse, trivsel og læring. Være opmærksomme på mønstre og egen rolle og tør italesætte overfor kollegaer og forældre. (sproget skaber virkeligheden/det vi lyser på, finder vi)

Vi har løbende faglige refleksion og drøftelser over egen praksis på møder.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Når barnet nærmer sig 2½ år holdes samtale med forældre, for at forberede børnehavestarten. Barnet kan komme på besøg i børnehaven og langsomt lære det nye læringsmiljø at kende. Det kan være barnet spiser madpakke sammen med de 3 årige i børnehaven. De ældste i vuggestuen er også med på når vi tager i VGF hallen. Morgen og sidst på dagen er vi sammen med børnehaven, der læres at tage hensyn, lege med børnehavens legetøj, og specielt dukkekrogen er populær. Vuggestuebørn møder alle voksne i børnehuset.

Da vi har alders opdelt grupper, er de ældste børn sammen det sidste år i børnehavetiden. Vi forbereder børnene til at indgå i nye børnefællesskaber og ønsker sammenhæng for børnene. Vi samarbejder med alle skoler, men mest Nordre Skole.

Refleksioner:

Vi har stort ønske om at være med til at skabe mere sammenhæng for børnene i overgang til skole. Vi kender for lidt til hinandens praksis. Der kunne med fordel arbejdes på udvikling af sammenhæng f.eks., at hjælpe overgang med fælles projekt der starter i børnehaven og fortsættes i skole, så børn møder noget velkendt. Det kunne være projekt familie, her bor jeg Fri for mobberi.

"Om lidt bliver her stille...Om lidt er det forbi... Fik de lært det de skulle?...fik de hørt en melodi?..."

På personale dagen den 5. juni 2019 talte personalet bl.a. om hvor vigtigt det er, at vi giver os tid til det allervigtigste - når vi er sammen med børnene....nemlig at støtte op om børns læring og dannelse. Se det enkelte barns behov og give plads til deres forskelligheder. Gøre en fælles indsats helt nede fra vuggestuen og gennem de 3 år i børnehaven.

Der er i personalegruppen en stor faglig optagethed af at være med til at skabe gode børnefællesskaber, hvor man er en god kammerat og kan mærke sig selv og andre. Der er en optagethed af, at det er i hverdagens rutiner børn lærer at være robuste og selvhjulpne. At vi voksne guider positivt og hjælper børnene i deres relationer og samspil og giver tid til at mestre nyt.

Tina T har spurgt Himmelbørnene hvad de har lært: *"Hvad har I lært mens I har gået i børnehaven?"*

Svarene var mange og forskellige, og mine tanker kredsede om ordene "fik de lært det de skulle".

Svarene var:

"JEG har lært at sige stop" ..... (fri for mobberi)

"JEG har lært at synge sange" ... (vi finder sange forskellige steder, også på youtube – it kendskab)

"JEG har lært selv at tage mit tøj på..." (selvhjulpnehed, grovmotorik og fin motorik)

"JEG har lært at tørre mig når jeg har været på toilettet..." (alsidig personlig udvikling)

"JEG har lært at række hånden op" ..... (magter turtagning)

"JEG har lært at lege pænt" ..... (sociale kompetencer)

"JEG har lært at hente hjælp" .... (omsorg for mine venner)

"Jeg har lært at åbne min figenstang.... Med en saks" ..... (kreativitet, løsningsorienteret)

"JEG har ikke brug for hjælp til at sige farvel...." (*indsigt i eget liv*)

"JEG har lært at huske min madpakke" ....(*overlevelses instinkt*)

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Samarbejde med det omkringliggende samfund handler bl.a. om at:

Kigge udad og se mulighederne for at skabe et nytænkende læringsmiljø ved at se dagtilbuddet som en del af en større samfundsmæssig sammenhæng

Tænke velkendte aktiviteter i læringsmiljøet på en ny måde og inddrage nye parter i organiseringen af læringsmiljøet

Invitere andre ind for at se sit eget dagtilbud med nye øjne.

Ved at samarbejde med andre parter og inddrage ressourcerne i det omkringliggende samfund, kan kvaliteten af en velkendt pædagogisk aktivitet øges. Når vi inddrager andre parter i organiseringen af læringsmiljøer, skal vi altid have den pædagogiske intention i sigte.

Børns erfaringer med at besøge andre steder i lokalsamfundet, er en vigtig del af et åbent dagtilbud. Det kan være enkeltaftaler, partnerskaber eller netværk. Verden er stor. Lærer værdien af forskellighed/mangfoldighed. At opleve noget andet end derhjemme i børnehaven. Hvordan gør man her?

At lære at begå sig i trafikken og køre i bus. Nogle gange er flere grupper afsted og vi lærer at samarbejde på tværs af alder.

Eks enkeltaftaler

Besøg hos politi, da vi har en forælder der er betjent. Giver børn kendskab til politiarbejde og se huset hvor politiet er. Børn går eller kører forbi det. Nu kender de det også indefra. Besøg hos Hald Ege Regnskov, blive vist rundt at de mennesker der arbejder der og møde dyr og planter og varmen i væksthuse.

En børnegruppe har været rundt på aftalte besøg i andre børnehuse. De ser anderledes ud. Der er inspiration at hente. Man møder andre børn og tager hensyn til det nye steds rutiner.

Besøg på bibliotek for at låne bøger eller se teater. At køre med bus, være stille til en teaterforestilling og opleve teater.

Besøg i Domkirken i december. Se det store kirkerum, synge og snakke om de fine tegninger i loftet, møde en præst og komme i Sognegården til saftvand og småkager.

Vi overvejer besøgsvenner fra Ældresagen eller bedsteforældrehjælp til julefrokosten?

Eks. Partnerskab

Samarbejde med KLC/Naturforløb på Naturskole over 8 gange på et år. Samarbejde med naturvejleder og forskellige temaer. Forældre hentede den sidste dag, så børnene kunne dele indtryk med forældre. Som en pige sagde en weekend hvor hun var på Naturskolen med sine forældre: "Inde i det hus bor Mikael", Nej det troede forældre nu ikke. Men det var jo rigtigt. For naturvejleder på vores naturforløb hedder Mikael. Vi ser at mange børn finder dyr på vores legeplads, og undersøger og samarbejder. Udbytte: naturoplevelser

Samarbejder med dagplejen. De kommer på besøg på aftalte dage for at øge kendskab til hinanden og børn. Vi er på legepladsen og der skal være en lille årlig fælles aktivitet. Udbytte: kendskab til hinanden og skabe en god overgang.

Samarbejde med vores nabo Børnehuset Tommeliden. Fælles aktivitetsdage og ture for de kommende skolebørn. Udbytte: kendskab til hinanden.

Samarbejde med Blichergården med sang og aktivitet. Udbytte: opleve ældre mennesker.

Samarbejde med Via internationale studerende der ikke taler dansk. Udbytte: vi kan alligevel kommunikere.

Samarbejde med Nordre skole. Lege på legepladsen eller Sfo, møde de voksne i sfo og benytte os af deres faciliteter. F.eks. låne udstoppede dyr når vi har naturforløb. Komme på skolen og møde gamle venner, at være stille inde på gangen når der er undervisning. Udbytte: kendskab til lokaler og skabe en god overgang til skole. Besøg af børn fra specialklasse og lege sammen: Udbytte: kendskab til børn der er anderledes

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Ordet børnemiljø anvendes som et samlet begreb for det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø:

Det psykiske børnemiljø handler om, hvordan børnene trives med sig selv, de andre børn og med de voksne. I et godt psykisk børnemiljø bidrager fællesskab, venskaber, respekt, tryghed, tillid og medbestemmelse til en positiv hverdag

Det fysiske børnemiljø handler om de fysiske rammer indendørs og udendørs. Det drejer sig bl.a. om indeklimaet, pladsforhold, inventar og hygiejneforhold. Et godt fysisk børnemiljø i trygge og sikre rammer giver børnene plads til og mulighed for at fordybe sig, og til at udforske sig selv gennem leg og bevægelse

Det æstetiske børnemiljø handler om, hvordan børn gennem sanserne oplever og påvirkes af de rum og rammer, der omgiver dem. Det drejer sig især om materialitet og brugen/indretning samt udsmykning af rum, men også om den

atmosfære der findes i dagtilbuddet. Et godt æstetisk børnemiljø stimulerer børnene og giver dem positive og udfordrende sanseoplevelser

Børnemiljøet bliver skabt af den gensidige påvirkning, som finder sted mellem børnene og omgivelserne. Tilsammen medvirker et godt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø til, at børn får de bedste betingelser for at trives, lære og udvikle sig.

Eks fra hverdagen:

Vi arbejder med Fri for mobberi – den gode tone og atmosfære- gode venner og børnefælleskaber, hvor der plads og til alle. Vi oplever sjældent konflikter.

Positiv guidning

Der er købt nyt inventar, borde og stole i børnehøjde, sofa til afslapning, tæpper man kan lege på. Vi har lyse, vedligeholdte rammer med miljøer til leg. Der nye gulve nogle steder og tæpper til at lege på. Børn kan lege alene eller i små grupper Der er legezoner til konstruktionsleg, rolle leg, det kreative, bevægelse og afslapning. Kasser med legetøj er mærket med foto, så børn kan se hvad der er i kassen. Vi observere hvad børn leger og flytter rundt eller bytter legetøj rundt.

Vi er udfordret på de fysiske rammer og har struktur på vores organisering i f. f.eks gardeobe, så vi kommer derud i mindre hold. Vi er obs på store og små legerum, med plads til ro og privatliv.

På legepladsen er der købt gynger, hytter, solsejl til skygge. Vi har køkkenhave. Børn har et pauserum og pallesofa, hvor de kan slappe af eller læse bøger.

Vi er fordelt inde og ude , når alle børn er i huset (mandag og fredag)

Børn kan lege inde, når andre er ude.

Børn kan spise og drikke når de vil, udenfor de faste spisetider.

Mandag og fredag bestemmer børn selv hvornår de spiser deres madpakke.

Børn guides i hvad de skal på af tøj inde eller ude og øves i at mærke sig selv (er de sultne, fryser de, skal de tisse)

Børn bliver spurgt når vi planlægger eftermiddagsmad.

Børn bliver interviewet om det bedste og værste i børnehaven. Vi bruger deres svar til dels at få bekræftet at det at have venner og lege godt har stor betydning. Det at være uvenner eller blive slået er skidt. Vi fortsætter arbejdet med gode børnefælleskaber Det

bedste kan også være at fange dyr og derfor vigtigt at vi faciliterer den leg med at finde dyrs gemmesteder og have mikroskoper hvor børn kan studerede.

Børn er blevet interviewet om legepladsen. eller hvad de synes om legepladsen. Vi kan se af deres svar at børn nok oplever os tilstede på legepladsen, men vi kunne være mere nærværende voksne.

Derfor laver vi en plan over hvordan vi bruger alle legepladsens rum og steder - når vi er mange personaler på legepladsen.

Vi ønsker at blive bedre til at fordele os og fordybe os sammen med børn – når der er mulighed for det.

Vi opdeler legepladsen i 4 zoner: stor legeplads, lille legeplads, køkkenhaven og skoven.

Alle 4 zoner har hver sin muligheder som læringsrum og steder til fordybelse og aktivitet.

Vi lytter til forældres input. Forældre deltager i arbejdsdag på legepladsen og har bla. bygget bilvask, pallesofa og bil.

Udviklingspunkt: at arbejde endnu mere ud fra børneperspektivet i hverdagen – balance mellem børns og voksnes initiativer. Der er begyndende arbejdet med børns medbestemmelse i f.eks samling og obs på ventider for børn i løbet af dagen.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Løbende at forholde os analyserende, reflekteret og evaluerende til vores praksis/daglige rutiner/børneperspektiv. Vi indfører nye metoder og får andre processer, der gerne skal komme dybere end nu.

Hvordan organiserer vi os? Hvad er formålet? Børns udbytte? Gamle vaner der gentages ureflekteret? Udvikling af bedre praksis og være i bevægelse og vise forandringsvilje.

Der holdes gruppemøder hver måned. Alle grupper skal arbejde med hvad børnegruppen brug for lige nu? Hvorfor? Hvad? Hvordan? Vi øver på procesplan/årsplan med fokus på det pædagogiske grundlag og læringsmiljø. Der indsamles data. Der er faglig koordinator, så dagsorden holdes.

Der holdes faglige personalemøde med vidensdeling - nedslag i praksis/daglige rutiner/børneperspektiv via data. Øve os med nysgerrige/underende spørgsmål ala Karl Tømm – tænkehatte- kloge Åge/anerkendene Åse spørgsmål/reflekterende team/ litteratur.

Der holdes læringsmøder med de faglige fyrtårne – øve actionslæring. Vælger nedslag der skal arbejdes med. Hvilke nye handlinger? Hvor lykkes vi? Hvorfor? Hvorfor ikke? Hvordan ved vi det?

Vi gør brug af materialer fra KVALID (Kvalitet i dagtilbud)